

Descoperirea unui status quo patriarhal. Încotro ne îndreptăm?

Studiu privind percepțiile populației cu privire la rolurile de gen în procesul decizional

Chișinău 2023

Acest raport este elaborat de către Centrul Parteneriat pentru Dezvoltare, în parteneriat cu Coaliția civică pentru alegeri libere și corecte, cu susținerea Agenției Elvețiene pentru Dezvoltare și Cooperare (SDC), IM Swedish Development Partner Lund Sucursala Moldova, Entitatea Nașionilor pentru Egalitatea de Gen și Abilitarea Femeilor și Entitatea Nașionilor Unite pentru Dezvoltare.

Opiniile exprimate în această analiză nu reprezintă neapărat opiniile donatorilor.

CUPRINS

PERCEPȚIILE ALEGĂTORILOR CU PRIVIRE LA PARTICIPAREA FEMEILOR ÎN VIAȚA POLITICĂ	4
PERCEPȚIILE ALEGĂTORILOR CU PRIVIRE LA GRUPURILE SUBREPREZENTATE ÎN FUNCȚIILE DECISIVE	7
IMPLICAREA ALEGĂTORILOR ÎN CAMPANIA ELECTORALĂ	9
CONSTATĂRI.....	11
METODOLOGIE.....	12
ABORDAREA ANALITICĂ PRIVIND CLUSTERELE DE ALEGĂTORI	12
DESPRE CENTRUL PARTENERIAT PENTRU DEZVOLTARE.....	14

AUTOARE:

Alina ANDRONACHE
Alexandra ERMOLENCO
Natalia COVRIG

INTRODUCERE

În data de **5 noiembrie 2023** în Republica Moldova vor avea loc [alegeri](#) locale generale în toate unitățile administrativ-teritoriale de nivelul I – [orașe \(municipii\)](#), sate (comune) și de nivelul II – [raioane](#), municipiile [Chișinău](#) și [Bălți](#), cu excepția localităților din stânga Nistrului. În cadrul acestui scrutin vor fi aleși pentru un mandat de patru ani reprezentanți ai administrației publice locale: 898 de primari și 11 058 de consilieri locali (raionali, municipali, orașenești, comunale și sătești). Pentru a fi validate, la alegeri trebuie să participe cel puțin 1/4 din numărul persoanelor înscrise în listele electorale din fiecare circumscripție. Pentru localitățile în care nu se va reuși alegerea primarului în turul 1, va fi organizat turul 2 în data de 19 noiembrie 2023.

Centrul Parteneriat pentru Dezvoltare (CPD) monitorizează alegerile parlamentare și locale din perspectiva egalității de gen de circa 15 ani, evidențiind principalele inegalități în ceea ce privește participarea femeilor și bărbaților în procesele electorale, dar și percepțiile societății cu privire la prezența femeilor în viața politică. Monitorizarea [alegerilor generale locale din 2019](#), la nivel de percepții, evidențiază că alegătorii preferă mai mult bărbații pentru funcțiile electivă. Cu cât funcția de conducere este mai importantă, cu atât mai mulți cetățeni preferau pentru această funcție mai degrabă un bărbat: pentru funcția de președinte/președintă a consiliului de părinți doar 8,9% din cetățeni acceptau un bărbat, în timp ce 22,4% ar da preponderență unei femei, iar pentru funcția de președinte/președintă a țării – 29,3% ar opta pentru un bărbat și doar 6,8% ar prefera o femeie.

Totuși, în scrutinele precedente am atestat o descreștere a ponderii celor cu preferințe de marginalizare. Spre exemplu, în anul 2006, jumătate din cetățeni preferau un bărbat pentru funcția de Președinte al țării, această pondere scăzând la 40,5% în 2016 și la 29,3% în 2019. Aceeași tendință o putem atesta pentru toate funcțiile electivă atât de nivel local, cât și central. Preferințele pentru un bărbat la funcția de Primar au scăzut de la 42% în 2006 la 25,1% în 2019. [În scrutinul electoral parlamentar din 11 iulie 2021](#), stereotipurile cu privire la rolurile de gen s-au atenuat și mai mult. Dacă în anul 2009 circa 32% din cetățeni considerau că femeile erau mai puțin capabile și nu pot ocupa funcții de conducere, în anul 2018 această pondere a scăzut la 19%, iar în anul 2021 (în perioada campaniei electorale) cifra s-a redus la 12%.

În cadrul misiunii de observare a alegerilor locale generale din 2023, CPD și-a propus să analizeze tendințele în raport cu scrutinele precedente. În mod specific, în procesul de monitorizare, CPD s-a axat pe: **(i)** modul de prezentare a bărbaților și femeilor pe listele de candidați: respectarea cotei minime de reprezentare de 40% pentru ambele sexe la întocmirea listelor de candidați pentru alegerile locale și poziționarea candidaților pe liste, conform ultimei prevederi legislative (minim patru candidați pentru fiecare zece locuri); **(ii)** veniturile și posibilitățile economice ale candidaților femei și bărbați: analiza declarațiilor de venit ale candidaților la funcția de primar/ă și corelarea acestora cu prezența pe listele de candidați; **(iii)** accesul candidaților, în special a femeilor, la mass-media: analiza acoperă patru tipuri de produse media: știri, talk-show-uri, dezbateri electorale și reclame. Scopul monitorizării este identificarea nivelului de prezență a femeilor în mass-media televizată în timpul campaniei electorale și corelarea acestora cu prezența pe listele de candidați; **(iv)** percepțiile alegătorilor despre candidații femeilor și bărbaților: această analiză este realizată în baza unui sondaj de opinie în care respondenții opinează despre prezența femeilor și bărbaților în politică, rolurile de gen în familie, gospodărie și societate și modul în care acest rol influențează implicarea femeilor și bărbaților în politică.

Prezentul raport este primul din cadrul procesului de monitorizare a scrutinului electoral din 2023 desfășurat de CPD, din perspectiva de gen, care are drept obiectiv analiza și evidențierea **stereotipurilor și percepțiilor** existente în rândul populației cu privire la rolul femeilor și bărbaților în procesul decizional. Analiza percepțiilor alegătorilor ne oferă informații despre modul în care bărbații și femeile sunt percepuți în procesul decizional, în funcție de calitate, competențe și abilitățile lor. În cazul în care se constată diferențe semnificative în modul în care alegătorii percep femeile candidate în raport cu bărbații candidați, putem interveni și implementa politicile necesare pentru a diminua inegalitățile existente și promova o democrație autentică și incluzivă.

PERCEPȚIILE ALEGĂTORILOR CU PRIVIRE LA PARTICIPAREA FEMEILOR ÎN VIAȚA POLITICĂ

Pentru a măsura și analiza percepțiile cetățenilor, CPD a realizat un sondaj național de opinie în timpul campaniei electorale. Sondajul a fost realizat de către CBS-Research, pe un eșantion de 1227 persoane cu vârsta de peste 18 ani. Marja de eroare a cercetării este de +/- 3%. În cadrul acestuia am încercat să măsurăm preferințele cetățenilor de a fi aleși într-o funcție decizională publică la nivel local și central, dar și percepțiile cu privire la nivelul de reprezentare a grupurilor subreprezentate (femei, tineri, persoane cu dizabilități și reprezentanți ai minorităților) în Consiliile locale, raionale și municipale.

Datele sondajului arată că egalitatea de șanse în viața publică încă nu este acceptată de o bună parte a populației. Deși în ultimii ani Republica Moldova a înregistrat progrese semnificative în ceea ce privește asigurarea egalității între femei și bărbați în diferite sfere ale vieții sociale, economice și politice, percepțiile stereotipice încă persistă în cultura națională. Bărbații tineri, cu un nivel jos de studii susțin într-o pondere semnificativ mai mică necesitatea asigurării accesului egal pentru femei și bărbați la oportunități în viața publică, fapt ce confirmă concepțiile patriarhale. Există mulți factori care explică acest fenomen social, cum ar fi perpetuarea tradițiilor și valorilor patriarhale, frica de schimbare, influențe religioase și/sau culturale, lipsa de cunoștințe, precum și neînțelegerea principiului egalității de gen. Aceste concepții devin bariere importante pentru implicarea femeilor în viața publică, inclusiv cea politică, fapt ce explică subreprezentarea acestora în sfera dată.

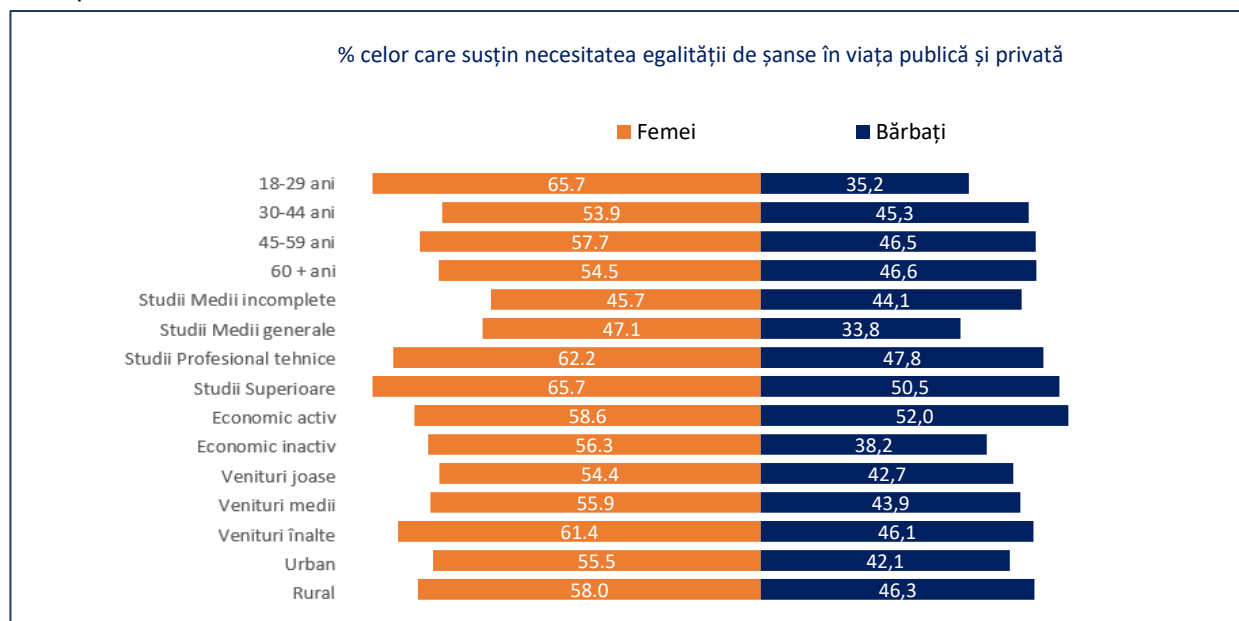

Figura 1. Profilul persoanelor pentru care este foarte important ca femeile și bărbații să aibă oportunități și șanse egale în toate sferile vieții publice și private, %

Sursa: Sondaj național de opinie CPD, 2023

În concepția generală, femeile trebuie să fie mai mult prezente în viața privată/ de familie, decât cea publică. Peste 50% din populație este totalmente sau mai degrabă de acord că este datoria femeilor să se ocupe mai mult de treburile casnice, iar peste 60% - că este mai mult de datoria bărbatului să aducă bani în casă, ceea ce relevă persistența normei tradiționale conform căreia bărbații sunt principalii furnizori financiari ai familiei, iar femeile – cele care își asumă rolurile de îngrijire a familiei, gospodăriei. Această percepție creează presiuni și bariere pentru femeile care doresc să-și dezvolte o carieră și poate submina eforturile lor de a-și construi o independență economică. Peste 54% dintre cetățeni consideră că destinul femeii este familia și gospodăria, sugerând o încredere limitată în capacitatea acestora de a se realiza în alte domenii sau de a-și urmări propriile aspirații. Acest fapt perpetuează limitele și constrângerile impuse femeilor în calea dezvoltării carierei profesionale. Aceste cifre reflectă o mentalitate ancorată în tradițiile patriarhale și o perpetuare a inegalităților de gen în societate (a se vedea figura 2).

Percepțiile cu privire la implicarea femeilor în politică și procesul decizional s-au înrăutățit în 2023. Una dintre constatările de bază ale procesului de monitorizare a scrutinului electoral din 2021 din perspectiva de gen sugera că stereotipurile cu privire la implicarea femeilor în politică se atenuază. În scrutinul electoral din 2021, 18,2% din populație considera că femeile nu au ce căuta în politică, iar 12,1% - se îndoiau de capacitatea lor de a deține funcții de conducere. În 2023, datele relevă o înrăutățire a percepțiilor cu privire la participarea femeilor în procesul decizional, cifrele ajungând la 27% dintre cetățeni care consideră că femeile nu au ce căuta în politică și 18,4% - care susțin că femeile sunt mai puțin capabile și nu pot ocupa funcții de conducere. Analiza în dinamică a acestor date arată că stereotipurile și prejudecățile societății față de participarea femeilor în politică se înrăutățesc după 2021, în pofida faptului că în această perioadă crește semnificativ și numărul femeilor care dețin funcții electivă și decizionale. Această tendință poate fi explicată prin: (i) persistența stereotipurilor de gen și așteptările tradiționale din partea societății, conform cărora femeile trebuie să fie mai mult responsabile de îngrijirea familiei și a gospodăriei, iar implicarea lor în politică este percepută ca o deviație sau o amenințare la aceste roluri; (ii) multiplele crize cu care s-a confruntat Republica Moldova contribuie la o percepție mai critică față de femeile care ocupă funcții de conducere. În rezultatul alegerilor prezidențiale din anul 2020 și a investirii noului Guvern în anul 2021, funcțiile decisive în stat au fost preluate de către femei - președinta de țară, prim-ministra, ministra afacerilor interne ș.a., acestea fiind funcții de importanță strategică pentru țară. În același timp, în perioada anilor 2020-2022, Republica Moldova a devenit martora unor crize consecutive, care au avut implicații inevitabile asupra nivelului de trai al populației. Deși acestea sunt crize globale, care au impactat și Republica Moldova, decidenții/ autoritățile naționale (în fruntea cărora se aflau femei), au fost blamate pentru efectele acestor crize. Experiențele trecute indică faptul că femeile aflate actualmente în funcții de conducere au fost taxate mult mai dur pentru efectele acestor crize, comparativ cu omologii lor în perioadele trecute de guvernare. Eșecurile sau dificultățile au fost asociate cu percepția generală precum că femeile nu ar fi capabile sau competente de a conduce. Această înrăutățire a percepțiilor reflectă un regres a eforturilor de promovare a egalității de gen și a participării femeilor în politică.

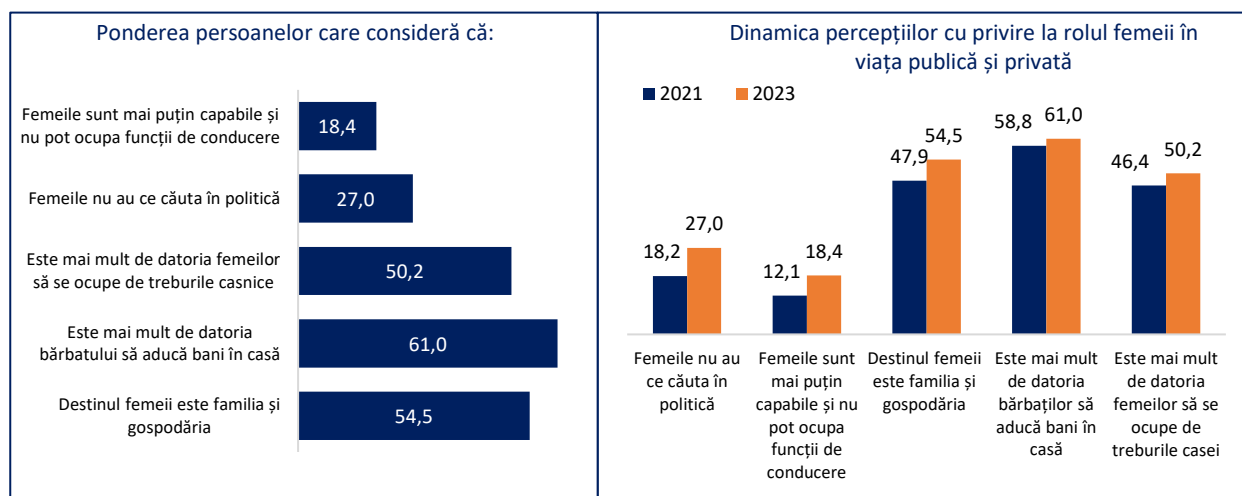

Figura 2. Percepțiile populației cu privire la rolul femeii în viața publică și privată, %
Sursa: Sondaj național de opinie CPD, 2023

Stereotipurile cu privire la participarea femeilor în viața politică sunt, în mare parte, împărtășite de bărbați și persoane cu nivel jos de studii. În cadrul analizei ne-am propus să identificăm profilul grupurilor de populație cu abordări stereotipice, în funcție de caracteristicile socio-demografice. Graficele de mai jos (a se vedea figura 3) sugerează că bărbații și persoanele cu nivel jos de studii sunt cel mai des adeptii stereotipurilor legate de rolul femeilor în familie și în procesul decizional. O explicație ar fi influența culturală, socială și educațională care instigă la anumite comportamente, ignorând diversitatea și individualitatea fiecărei persoane. Totodată, datele anterioare evidențiază faptul că aceste categorii de populație nu susțin egalitatea de gen în viața publică și privată, fapt ce ne indică o predilecție pentru rolurile "tradiționale" de gen. Persoanele cu nivel jos de studii, de asemenea, sunt mai susceptibile de a împărtăși stereotipuri de gen. Limitările educaționale pot avea un impact asupra expunerii și înțelegerii

dezbaterilor și conceptelor privind egalitatea de gen. Lipsa accesului la informații și resurse, precum și perspectiva culturală, pot contribui la perpetuarea stereotipurilor.

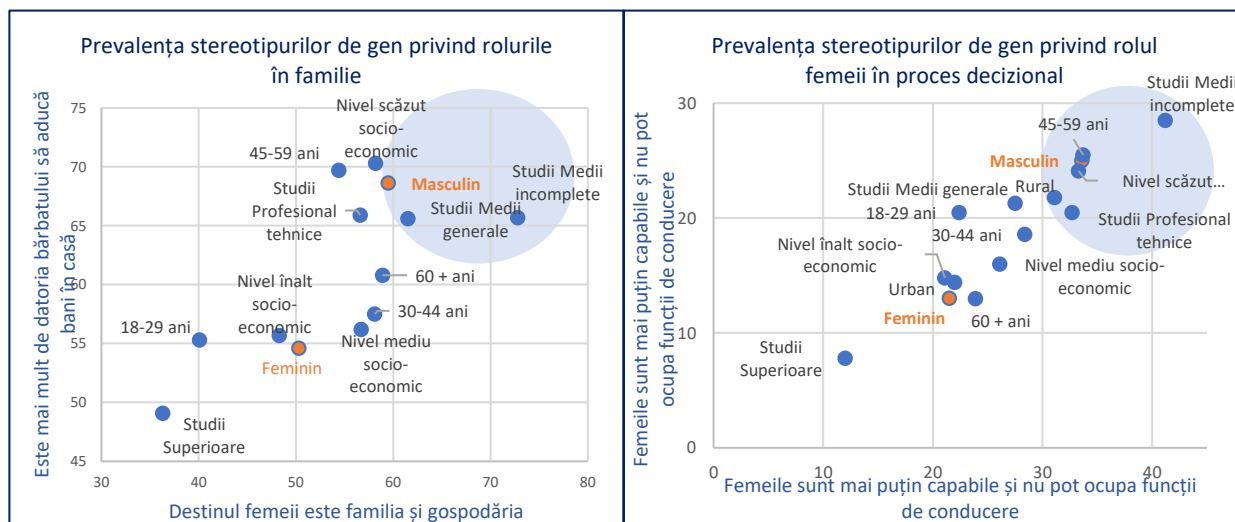

Figura 3. Profilul populației care împărtășește stereotipurile cu privire la rolul femeii în familie și în procesul decizional, % Sursa: Sondaj național de opinie CPD, 2023

Cu cât mai înaltă este funcția electivă, cu atât mai puțin sunt acceptate femeile în aceste funcții. Prezenta analiza și-a propus să analizeze și viziunile cetățenilor cu privire la sexul persoanei care trebuie să ocupe anumite funcții electivă în procesul decizional. Graficul de mai jos arată că pentru funcțiile electivă mai înalte populația ar prefera un bărbat, în timp ce pentru funcțiile mai joase- femeii. Astfel, pentru funcția de Președinte/ă a comitetului de părinți de susținere s-ar bucura mai mult femeile, iar pentru funcția de președinte/ă a țării preferințele sunt preponderent pentru un bărbat, cu o diferență impunătoare de peste 30 pp. Această tendință se menține pentru toate funcțiile și crește odată cu ridicarea pe scara ierarhică a funcțiilor. Dacă analizăm dinamica acestor preferințe pentru două funcții electivă importante pentru acest scrutin electoral, și anume funcția de primar/ă și consilier/ă, observăm că în calitate de primar, în scrutinul din 2023, 34% din respondenți ar prefera un bărbat și doar 5,9% o femeie, iar 26,9% ar susține un bărbat consilier și doar 6,8% o femeie în această funcție. Din 2019 până în 2023, observăm că ponderea celor care ar susține un bărbat în ambele funcții menționate este în creștere constantă, iar a celor care ar susține o femeie - în scădere drastică. Constatările anterioare argumentează și explică această tendință, dar trebuie să conștientizăm că reprezentarea echitabilă în consiliile locale o putem asigura prin măsuri legislative, cum este sistemul de cotă dublă, care ar ajuta femeile să depășească aceste bariere la nivel de construcții sociale. Totodată, este imperativ de a iniția măsuri de atenuare a stereotipurilor.

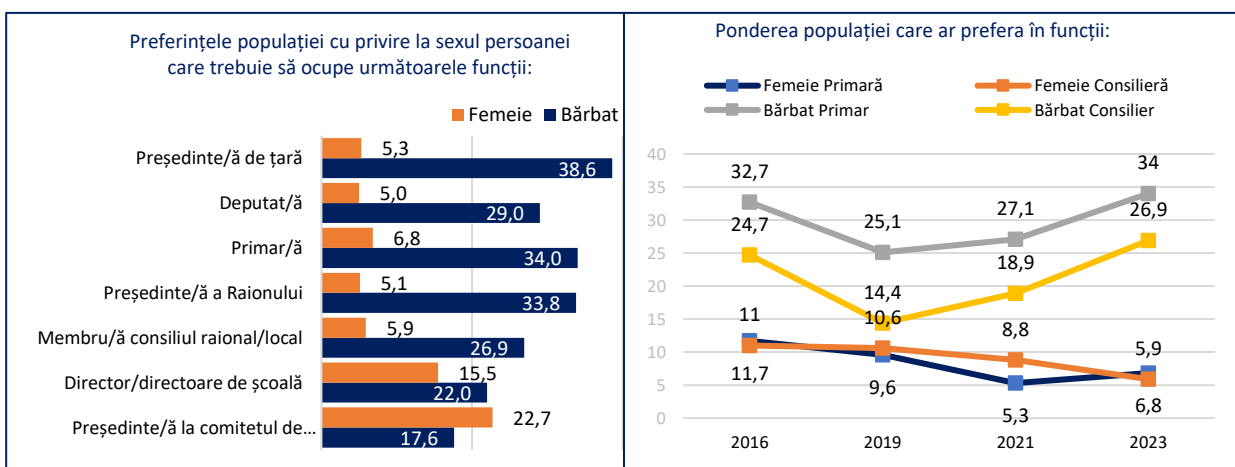

Figura 4. Preferințele populației cu privire la sexul persoanei care trebuie să ocupe funcțiile de conducere,% Sursa: Sondaj național de opinie CPD, 2023

PERCEPȚIILE ALEGĂTORILOR CU PRIVIRE LA GRUPURILE SUBREPREZENTATE ÎN FUNCȚIILE DECISIVE

Cetățenii doresc să vadă mai mulți tineri în funcții decizionale. Fiind întrebați despre nivelul de reprezentare a femeilor, tinerilor, reprezentanți ai minorităților și persoanelor cu dizabilități în funcții decizionale, mai mult de jumătate din populație consideră că numărul tinerilor atât în Parlament, cât și în consiliile raionale și locale trebuie să fie mai mare. Acest lucru se explică atât prin faptul că implicarea tinerilor în politică a fost promovată în ultimii ani, cât și prin dorința persoanelor de a reînnoi clasa politică. Susținerea tinerilor în procesul decizional este unul îmbucurător, care evidențiază un progres în ceea ce privește stereotipurile și percepțiile societății față de anumite grupuri marginalizate din societate. Pe de altă parte, doar 16% dintre populație consideră că persoanele cu dizabilități sunt subreprezentate. Deși numărul de femei implicate în procesul decizional este destul de redus, doar 17% din cetățeni consideră că acest număr trebuie sporit, fapt ce se explică prin persistența stereotipurilor de gen.

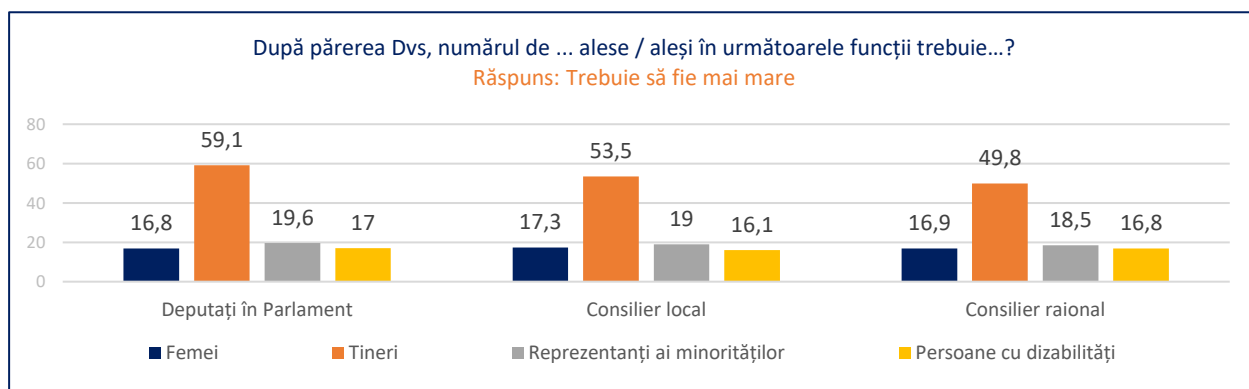

Figura 5. Ponderea populației care consideră că trebuie majorat numărul reprezentanților grupurilor subreprezentate în funcții decizionale, %

Sursa: Sondaj național de opinie CPD, 2023

Nivelul de susținere a incluziunii în procesul decizional scade evident. Incluziunea este un element important în asigurarea unei reprezentări echitabile în procesul decizional. Analiza situației în dinamică relevă o scădere drastică în rândul populației care crede că mai multe femei, persoane cu dizabilități și reprezentanți ai minorităților etnice ar trebui să se regăsească în calitate de consilier/ă la nivel local sau

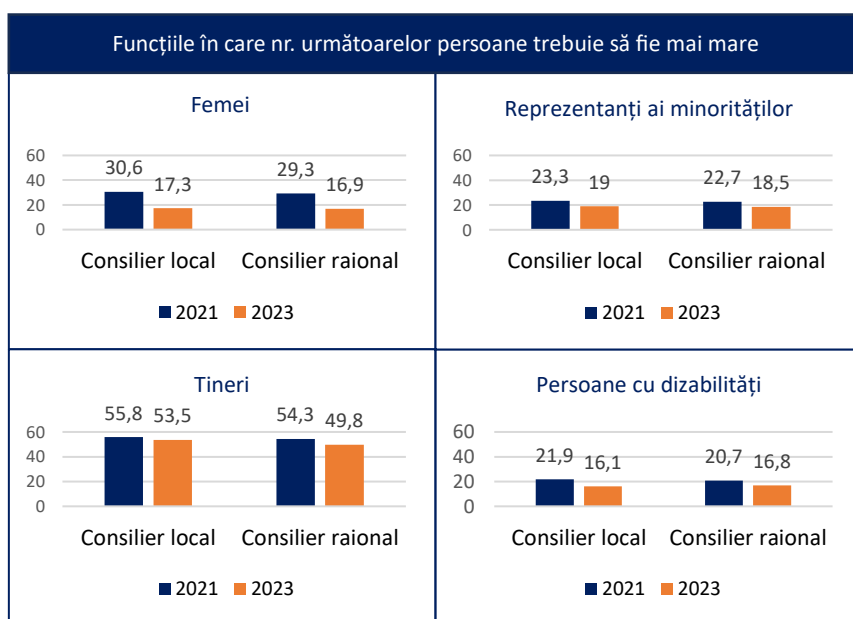

Figura 6. Ponderea populației care consideră că trebuie majorat numărul reprezentanților grupurilor subreprezentate în funcții decizionale, în dinamică, %

Sursa: Sondaj național de opinie CPD, 2023

raional, fapt ce poate descuraja implicarea acestor categorii de persoane în procesul decizional. Cele mai semnificative discrepanțe în acest sens sunt cu privire la numărul de femei, atât în consiliile locale, cât și în cele raionale. Astfel, dacă în anul 2021 circa 30% din persoanele respondente considerau că numărul femeilor trebuie să fie mai mare, în anul curent această pondere nu ajunge la nici 18%.

Persoanele vârstnice și cu venituri reduse dau dovadă de cea mai mare rezistență în calea promovării femeilor în funcții de conducere. Pornind de la concluzia datelor anterioare, ne-am propus să înțelegem care sunt categoriile de persoane în rândul cărora se atestă o rezistență semnificativă la promovarea egalității de gen în sfera decizională. Astfel, conform graficelor de mai jos, observăm că persoanele în etate și cele cu un nivel socio-economic scăzut și-au schimbat cel mai mult viziunea și percepțiile între două scrutine electorale. Această poziție poate fi atribuită unor factori precum accesul redus la informație, capacitatea redusă de a delimita informațiile false de cele credibile, lipsa cunoștințelor și abilităților de a verifica sursele de informație, dar și accesul redus la o diversitate de surse mediatice. O altă explicație se referă la faptul că aceste persoane, fiind vulnerabile din punct de vedere social și economic, consideră că rezolvarea unor probleme care îi vizează direct este mai importantă, iar creșterea reprezentării echitabile nu este văzută ca o soluție directă pentru remedierea acestor probleme. Astfel, persoanele din aceste grupuri pot fi susceptibile de a sprijini candidați și politici orientate spre rezolvarea problemelor economice și sociale, fără a face legătura cu promovarea egalității de gen în procesul decizional.

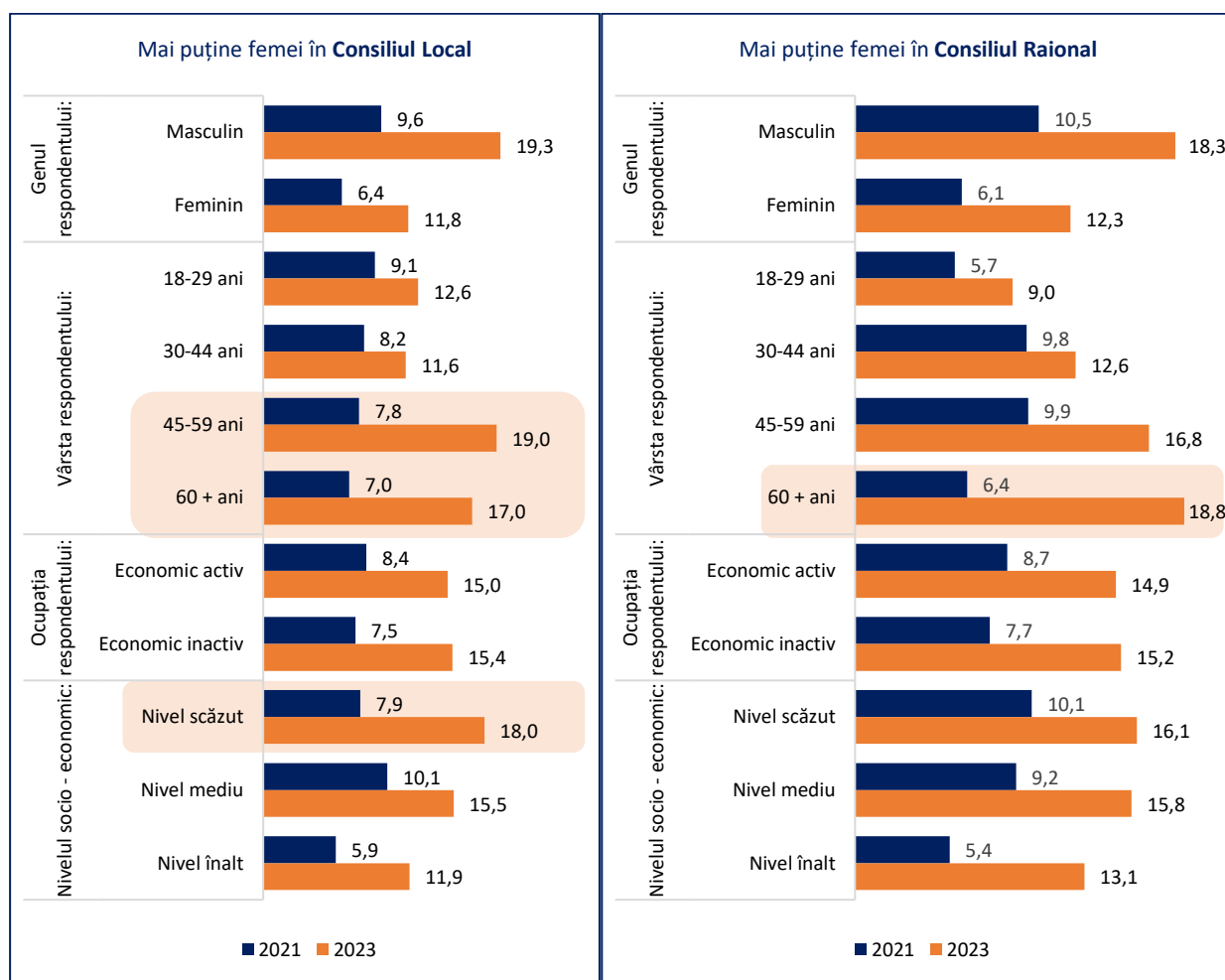

Figura 7. Dinamica percepțiilor conform cărora numărul de femei în Consiliile locale și raionale trebuie redus, %
Sursa: Sursa: Sondaj național de opinie CPD, 2021-2023

IMPLICAREA ALEGĂTORILOR ÎN CAMPANIA ELECTORALĂ

Jumătate din populația adultă a Republicii Moldova nu dă dovadă de interes și implicare în perioada campaniei electorale și în procesul alegerilor. Un element important al prezentei analize vizează aspectele comportamentale ale alegătorilor în timpul campaniei electorale, în special în ceea ce privește nivelul de interes pentru procesul electoral, pentru exercitarea dreptului la vot etc. Nivelul de implicare și interes al cetățenilor a fost măsurat prin intermediul unui Index, construit în baza a 6 itemi¹ ce vizează interesul cetățenilor față de procesul electoral. Intensitatea interesului a fost estimată de la 1 (interes/implicare mică) la 5 (interes/implicare mare). În baza indexului respectiv cetățenii au fost clasificați în trei grupuri principale², în funcție de nivelul de implicare și interes în procesul electoral: (i) cetățeni care dau dovadă de implicare activă, (ii) cetățeni cu implicare medie și (iii) cetățeni cu nivel scăzut de interes și implicare. Datele arată că mai puțin de **20%** din cetățeni dau dovadă de nivel relativ înalt de implicare, în timp ce circa **48%** - sunt pasivi în campania electorală. Aceste date ne induc spre ideea că există o relație între nivelul de interes în campania electorală și gradul de exercitare efectivă a dreptului la vot. Putem prezuma în mod rezonabil că categoria de populație activă în campania electorală (care urmărește știrile politice, dezbaterile electorale, care participă la întâlnirile cu candidații electorali etc.) vor manifesta o predispoziție mai înaltă de a merge la vot, comparativ cu populația pasivă din acest punct de vedere.

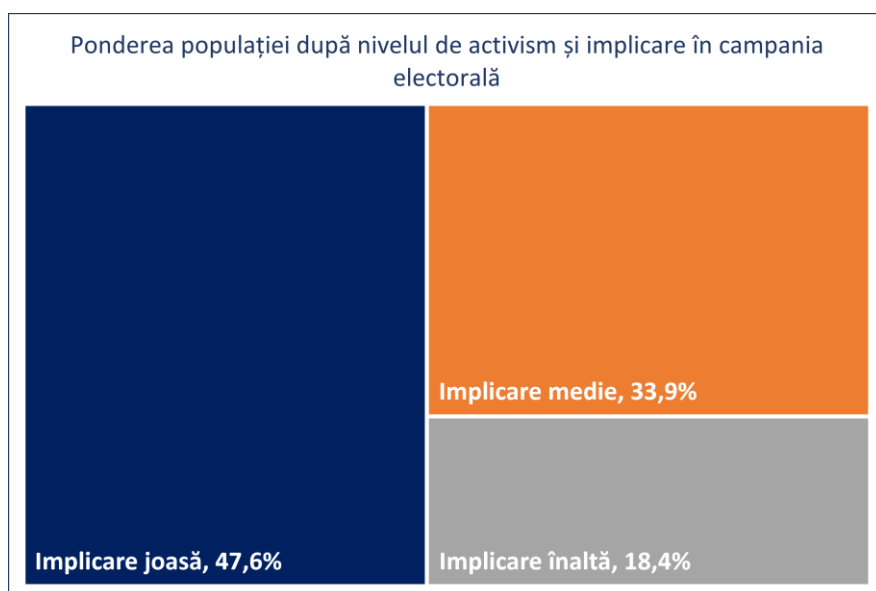

Figura 8. Grupurile de alegători în funcție de nivelul de implicare a acestora în procesul electoral
Sursa: Sondaj național CPD, 2023

În campania electorală 2023 cetățenii au devenit și mai pasivi, comparativ cu scrutinul electoral precedent. Analiza în dinamică a nivelului de interes și implicare a cetățenilor în procesele electorale indică un oarecare regres în acest sens. Ponderea cetățenilor pasivi, neimplicați și neinteresați de procesele electorale a crescut cu circa 8pp în doar 2 ani, în raport cu alegerile parlamentare din 2021. Nivelul scăzut de interes corelează cu nivelul de incertitudine în rândul alegătorilor în ceea ce privește intenția de a merge la vot și decizia cu privire la candidatul pentru care ar vota. Astfel, potrivit datelor, peste **51%** din populația adultă a Republicii Moldova nu s-a decis cu privire la candidatul/ candidata pentru care ar vota la alegerile din 05 noiembrie 2023. Nivelul sporit de incertitudine și interesul scăzut față de procesul electoral din 2023 poate fi explicat prin: (i) nivelul general de anxietate rezultat din efectele crizelor economice și de

¹ Itemii măsoară: Cât de frecvent cetățenii urmăresc știrile legate de alegeri; Cât de frecvent aceștia urmăresc dezbaterile electorale; Cât de mult cetățenii analizează profilul candidaților și a candidatelor; Cât de frecvent alegătorii sunt interesați să participe la întâlnirile cu candidații electorali; Cât de frecvent discută/informează colegii/membrii familiei/prieteni despre concurenții electorali; Cât de interesați sunt cetățenii să participe la activitățile electorale organizate de concurenții electorali.

² Cetățenii care au avut un punctaj mediu de mai mic de 2.5 au fost considerați ca fiind cetățeni cu nivel de implicare mic; cetățenii cu un punctaj mediu de la 2.5 la 3.5 au fost considerați ca fiind cetățeni cu un nivel de implicare medie și cetățenii cu un punctaj de la 3.5 la 5 au fost considerați ca fiind cetățeni cu un nivel de implicare înaltă.

securitate din ultima perioadă, pentru care sunt blamate autoritățile publice, (ii) nivelul de dezamăgire în raport cu promisiunile electorale, (iii) incertitudinea cu privire la capacitatea alegătorului de a influența într-un mod oarecare procesul electoral.

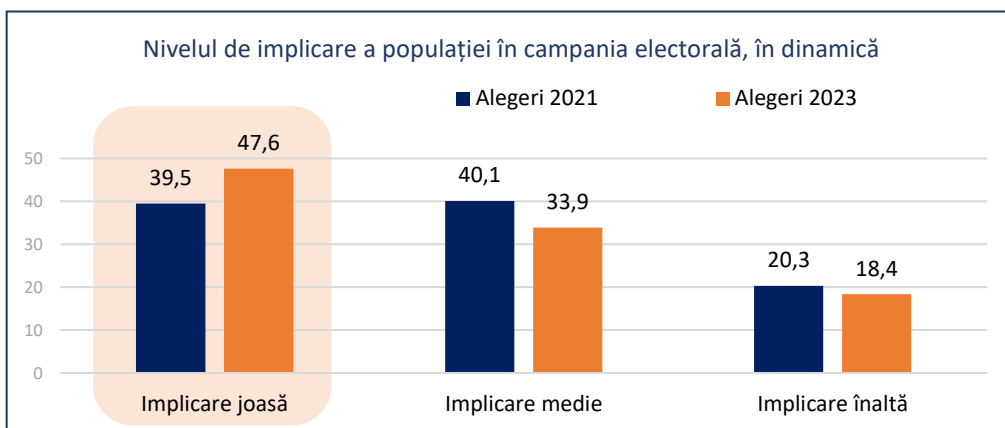

Figura 9. Grupurile de alegători în funcție de nivelul de implicare a acestora în procesul electoral
Sursa: Sondaj național CPD, 2023

Vârsta, genul și nivelul de studii influențează nivelul de implicare și interesul cetățenilor pentru procesele electorale. Femeile dau dovadă de un nivel mai scăzut de implicare în procesele decizionale, formând peste 50% din grupul celor pasivi, comparativ cu puțin peste 40% dintre bărbați (care nu urmăresc știri sau dezbateri electorale, nu discută evenimentele sau candidații electorali, nu participă la întrunirile organizate de candidații electorali etc.). În ce privește variațiile legate de vârstă, ponderea tinerilor în grupul celor cu implicare joasă este de circa două ori mai mare comparativ cu persoanele cu vârsta de peste 60 de ani. Diferențele devin mult mai pronunțate atunci când analizăm implicarea femeilor din diferite categorii de vârstă. Astfel, peste 65% din femeile din grupul de vârstă 18-29 de ani au un nivel scăzut de implicare și doar 3% din acestea pot fi considerate ca fiind active în procesul electoral.

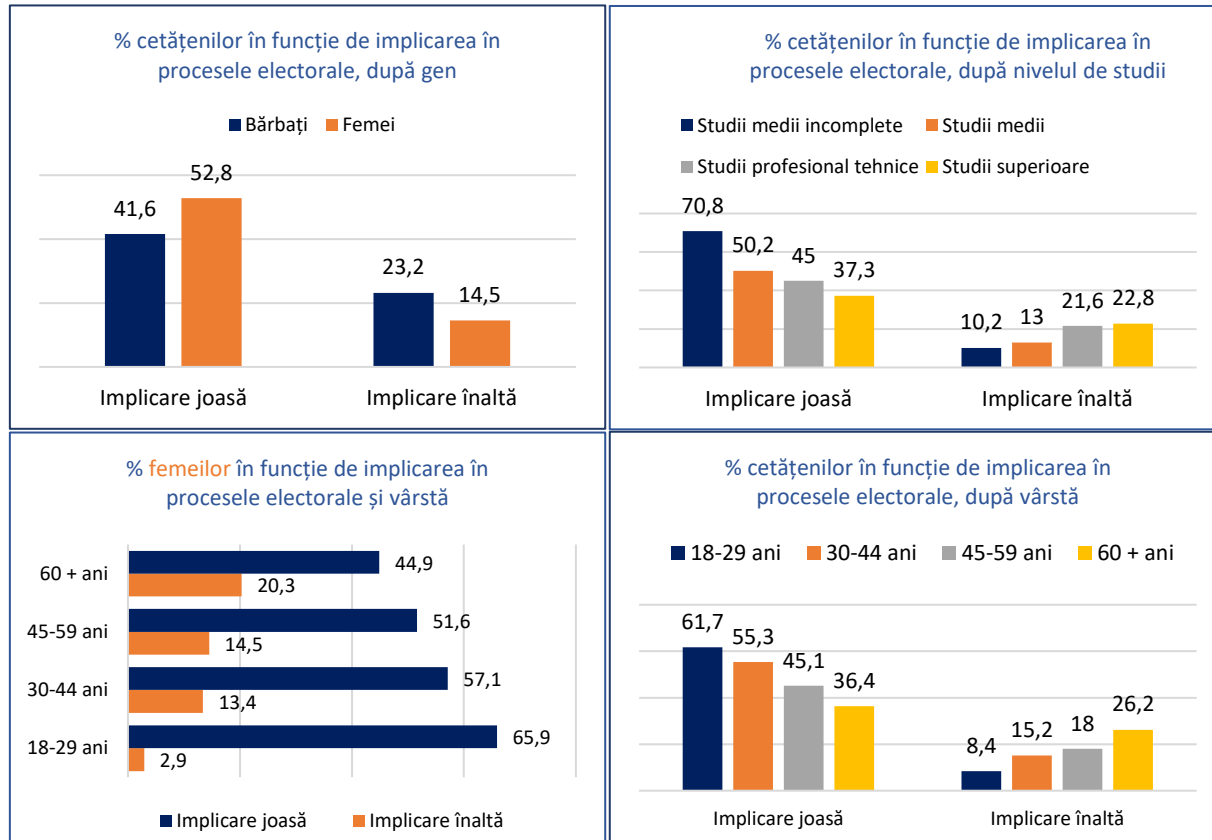

Figura 10. Grupurile de alegători în funcție de nivelul de implicare a acestora în procesul electoral, după caracteristici demografice
Sursa: Sondaj național CPD, 2023

CONSTATĂRI

Acest capitol se concentrează pe prezentarea principalelor constatări ale procesului de analiză a stereotipurilor și percepțiilor societății față de rolul femeilor și bărbaților în procesul decizional. Acest capitol reprezintă o contribuție importantă pentru a înțelege procesul electoral și decizional, precum și a rolului pe care genul îl joacă în acestea.

Ca urmare a procesului de analiză și prelucrare a datelor în urma sondajului efectuat, putem evidenția următoarele concluzii:

1. Concepțiile patriarhale persistă în rândul unei bune părți a populației. Peste 50% din populație este totalmente sau mai degrabă de acord că este datoria femeilor să se ocupe mai mult de treburile casnice, iar peste 60% - că este mai mult de datoria bărbatului să aducă bani în casă, iar 54,5% din populație consideră că destinul femeii este familia și gospodăria.

2. Percepțiile societății față de rolul femeilor în politică și procesul decizional s-au înrăutățit în 2023, cu un număr mai mare de persoane care consideră că femeile nu au ce căuta în politică (27%) și că sunt mai puțin capabile să dețină funcții de conducere (18%).

3. Se atestă o scădere drastică în rândul populației care susține diversitatea umană în administrația publică locală, în special în ceea ce privește creșterea numărului de femei, a persoanelor cu dizabilități și a reprezentanților minorităților etnice în procesul decizional. Această tendință poate descuraja implicarea acestor categorii de persoane în luarea deciziilor la nivel local și raional. Cel mai drastic s-au schimbat viziunile față de femei. În scrutinul din 2023, 34% din cetățeni ar prefera un bărbat în calitate de primar și doar 5,9% - o femeie, în timp ce 26,9% ar susține un bărbat consilier și doar 6,8% o femeie în această funcție. Totodată, dacă în anul 2021 circa 30% din populație considera că numărul femeilor trebuie să fie mai mare, în anul curent această pondere nu ajunge la nici 18%.

4. Tendința pozitivă a acestui scrutin electoral ține de dorința de a spori numărul de tineri în funcții de conducere. Circa 50% din populație susține că numărul tinerilor în funcții de conducere trebuie să fie mult mai mare. Astfel, cel puțin față de un grup considerat marginalizat există un progres și s-au schimbat percepțiile legate de participarea acestora, fapt ce evidențiază importanța implicării tinerilor în procesul decizional, prin valorizarea competențelor și contribuției lor, iar drept rezultat se poate construi o societate mai echilibrată, inovatoare și sustenabilă.

5. Jumătate din populația adultă a Republicii Moldova nu este activă și interesată de procesul electoral. Nivelul înalt de indiferență și pasivitate în procesul electoral ne induce spre ideea că populația cu nivel jos de implicare va da dovadă și de o prezență foarte joasă la vot, în timp ce categoria de populație activă în campania electorală (care urmărește știrile politice, dezbaterile electorale, care participă la întâlnirile cu candidații electorali, care analizează profilul acestora etc.) vor manifesta o predispoziție mai înaltă de a merge la vot.

6. Ponderea populației pasive în campaniile electorale a crescut în scrutinul electoral 2023, cu circa 8pp față de alegerile parlamentare din 2021. Aceste lucru se explică prin: (i) nivelul general de anxietate rezultat din efectele crizelor economice și de securitate din ultima perioadă, pentru care sunt blamate autoritățile publice, (ii) nivelul de dezamăgire în raport cu promisiunile electorale, (iii) incertitudinea cu privire la capacitatea alegătorului de a influența procesul electoral.

METODOLOGIE

Raportul analitic a fost elaborat în baza datelor generate de un sondaj de opinie reprezentativ național, desfășurat în rândul populației 18+ din Republica Moldova. Sondajul a fost realizat cu scopul de a identifica stereotipurile persistente despre rolurile de gen, inclusiv deschiderea electoratului moldovenesc la participarea femeilor în politică. Cercetarea a fost realizată de către Centrul de Investigații Sociologice și Marketing „CBS-RESEARCH”, desfășurată pe un eșantion de 1227 de persoane din Republica Moldova.

Structura eșantionului:

		Total		Genul respondentului			
		Număr	%	Masculin		Feminin	
				Număr	%	Număr	%
Total		1227	100,0%	505	100,0%	722	100,0%
Genul respondentului:	Masculin	505	45,7%	505	100,0%	0	0,0%
	Feminin	722	54,3%	0	0,0%	722	100,0%
Vârsta respondentului:	18-29 ani	162	17,0%	72	16,5%	90	17,4%
	30-44 ani	264	26,6%	112	30,5%	152	23,4%
	45-59 ani	253	22,1%	118	23,9%	135	20,6%
	60 + ani	548	34,3%	203	29,1%	345	38,7%
Studiile respondentului:	Medii incomplete	161	13,6%	53	12,4%	108	14,6%
	Medii generale	316	25,3%	123	24,3%	193	26,1%
	Profesional tehnice	434	33,5%	205	38,5%	229	29,4%
	Superioare	308	27,6%	120	24,8%	188	29,8%
Ocupația respondentului:	Economic activ	372	35,9%	187	44,1%	185	29,0%
	Economic inactiv	855	64,1%	318	55,9%	537	71,0%
Limba de comunicare:	Română	800	73,5%	335	75,0%	465	72,2%
	Rusa sau alta	427	26,5%	170	25,0%	257	27,8%
Nivelul socio - economic:	Nivel scăzut	441	34,6%	158	31,5%	283	37,2%
	Nivel mediu	434	33,7%	186	33,3%	248	33,9%
	Nivel înalt	352	31,7%	161	35,2%	191	28,8%
Mediu de reședință:	Urban	607	45,0%	264	47,9%	343	42,5%
	Rural	620	55,0%	241	52,1%	379	57,5%

ABORDAREA ANALITICĂ PRIVIND CLUSTERELE DE ALEGĂTORI

Pentru a înțelege nivelul implicării cetățenilor în alegeri, în cadrul prezentei cercetări, respondenții au fost clasificați în trei grupe. Respondenții au fost clasificați în baza a 6 itemi ce vizează interesul cetățenilor față de procesul electoral. Intensitatea interesului a fost estimată de la 1 (interes/implicare mică) la 5 (interes/implicare mare).

În ce măsură sunteți interesat de această campanie electorală și alegerile generale locale din 2023?

Itemi	Valoare numerică				
	Deloc interesat	Nu prea interesat	Nici - Nici	Oarecum interesat	Foarte interesat
Urmăresc frecvent știrile legate de alegeri	1	2	3	4	5
Urmăresc frecvent dezbaterile electorale	1	2	3	4	5

Analizez profilul candidaților electorali	1	2	3	4	5
Particip la întâlnirile ale concurenților electorali cu alegătorii	1	2	3	4	5
Informează colegii/membrii de familie, prietenii despre concurenții electorali	1	2	3	4	5
Particip în activitățile electorale organizate de concurenții electorali	1	2	3	4	5

Prin aplicarea mediei aritmetice, am putut clasifica cetățenii în trei grupuri în dependență de nivelul de implicare și interes în procesul electoral: **(i) implicare joasă** – persoanele care nu manifestă nici o implicare și nici un interes față de procesul electoral, sau îl manifestă într-o formă redusă, valoarea răspunsurilor lor fiind până la 2,5 puncte; **(ii) implicare medie** – persoanele care manifestă un nivel mediu de implicare și un interes față de procesul electoral, valoarea răspunsurilor lor fiind apreciată între 2,6 și 3,5 puncte și **(iii) implicare înaltă** – persoanele care manifestă un nivel sporit de implicare și un interes vădit față de procesul electoral, valoarea răspunsurilor lor fiind apreciată între 3,6 și 5 puncte.

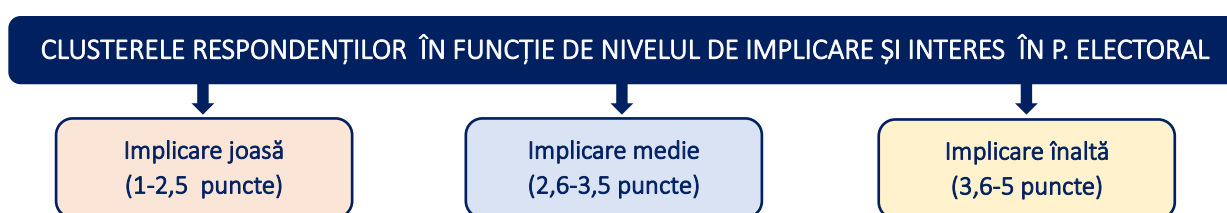

Figura 11. Clusterelor respondenților în funcție de nivelul de implicare și interes în procesul electoral
Sursa: Calculările autorilor în baza datelor generate de sondajul de opinie CPD, 2023

Structura eșantionului:

		Total			Masculin			Feminin		
		Pasivi	Mediu	Activi	Pasivi	Mediu	Activi	Pasivi	Mediu	Activi
Total		47,6%	33,9%	18,4%	41,6%	35,3%	23,2%	52,8%	32,8%	14,5%
Genul respondentului	Masculin	41,6%	35,3%	23,2%	41,6%	35,3%	23,2%	0,0%	0,0%	0,0%
	Feminin	52,8%	32,8%	14,5%	0,0%	0,0%	0,0%	52,8%	32,8%	14,5%
Vârsta respondentului	18-29 ani	61,7%	29,9%	8,4%	56,4%	28,4%	15,2%	65,9%	31,2%	2,9%
	30-44 ani	55,3%	29,4%	15,2%	53,8%	29,3%	16,9%	57,1%	29,6%	13,4%
	45-59 ani	45,1%	36,9%	18,0%	38,5%	40,0%	21,5%	51,6%	33,9%	14,5%
	60 + ani	36,4%	37,4%	26,2%	22,9%	41,5%	35,6%	44,9%	34,8%	20,3%
Studiile respondentului	Medii incomplete	70,8%	19,0%	10,2%	63,6%	23,0%	13,4%	75,8%	16,2%	8,0%
	Medii	50,2%	36,8%	13,0%	46,1%	39,8%	14,0%	53,3%	34,5%	12,2%
	Profesional tehnice	45,0%	33,3%	21,6%	41,2%	31,3%	27,5%	49,2%	35,6%	15,2%
	Superioare	37,3%	39,9%	22,8%	26,6%	43,8%	29,7%	44,8%	37,2%	18,0%
Ocupația respondentului	Economic activ	46,5%	33,5%	20,0%	45,6%	33,1%	21,3%	47,7%	34,1%	18,3%
	Economic inactiv	48,3%	34,1%	17,6%	38,4%	37,0%	24,6%	54,9%	32,2%	12,9%
Limba de comunicare:	Moldoveneasca / romana	50,3%	32,2%	17,5%	43,7%	34,3%	21,9%	56,0%	30,4%	13,6%
	Rusa sau alta	40,4%	38,6%	21,0%	35,1%	38,1%	26,8%	44,4%	38,9%	16,7%
Nivelul socio-economic	Nivel scăzut	50,3%	32,4%	17,3%	44,0%	36,6%	19,4%	54,7%	29,4%	15,9%
	Nivel mediu	48,0%	33,3%	18,7%	43,7%	32,5%	23,8%	51,6%	34,0%	14,5%
	Nivel înalt	44,4%	36,2%	19,4%	37,3%	36,7%	26,0%	51,7%	35,7%	12,6%
Mediu de reședință	Urban	46,4%	37,5%	16,2%	42,2%	37,0%	20,8%	50,4%	37,9%	11,7%
	Rural	48,7%	31,0%	20,3%	41,0%	33,7%	25,3%	54,6%	28,9%	16,5%

DESPRE CENTRUL PARTENERIAT PENTRU DEZVOLTARE

Creat în anul 1998, *Centrul "Parteneriat pentru Dezvoltare" (CPD)* este o instituție obștească, care își propune să contribuie la promovarea unui discurs integrator cu privire la problematica genurilor umane, statutul femeii și egalitatea de șanse pentru femei și bărbați. CPD se afirmă în calitate de structură neguvernamentală, care pledează pentru implementarea conceptului egalității de gen în toate domeniile vieții, promovarea politicilor publice în domeniu, abordarea problemelor ce țin de rolul femeii în societate și abilitarea acesteia, eliminarea tuturor formelor de discriminare față de femei, fiind concomitent și un centru de documentare, informare și instruire pentru ONG-urile de profil și grupurile de inițiativă.

Scop. Dezvoltarea și consolidarea resurselor și mecanismelor de abilitare echitabilă a femeilor și bărbaților în vederea promovării egalității de gen în Republica Moldova prin susținerea unui demers coerent de influențare a politicilor.

Misiune. CPD promovează valorile egalității de gen, ca parte componentă a unei societăți deschise, în scopul consolidării unui parteneriat autentic de gen.

Viziune. CPD pledează pentru edificarea unei comunități cu perspective și oportunități egale pentru membrii/ele săi/săle, a unei societăți în care femeile și bărbații sunt cetățeni cu drepturi depline, capabili să soluționeze problemele în comun, să beneficieze în mod egal de noile oportunități și să se angajeze plener în activități politice, economice și sociale.

ADRESA NOASTRĂ:

Centrul "Parteneriat pentru Dezvoltare"
str. Armenească, 13
Chisinau, MD-2012, Republica Moldova
Tel.: +(373 22) 23-70-89; 20-71-58; 20-71-57
www.progen.md,
e-mail: cpd@progen.md